

KUNNAN JA KUNTAJOHDON YDINTOIMINTOJEN ROOLIN MUUTOS KUNNAN PÄÄTÖSVALLAN KAVENTUESSA

Anni Jäntti
jatko-opiskelija
Tampereen yliopisto, kunnallispolitiikka
anni.jantti@uta.fi

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata kunnan ja kuntajohdon ydintoimijoiden roolin muutosta kunnan "onttoutuessa" siirtäessään merkittävän osan palveluistaan yhteistoiminta-alueen järjestämisvastuulle.

- Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, muuttuuko kunnan ja kuntajohdon rooli yhteistoiminta-alueiden muodostumisen myötä kunnan menettäessä päätösvaltaansa.
- Tavoitteena on saada käsitys siitä, miten järjestämisvastuun siirto vaikuttaa kunnan rooliin ja muodostuuko tätä kautta uudentyypisiä kuntia, joissa tarvitaan uudentyypistä johtamista.

Teoreettisena viitekehiksenä tutkimuksessa käytetään institutionaalista teoriaa ja uutta institutionalismia. Uusi institutionalismi tutkimussuuntauksena auttaa ymmärtämään ja selittämään muutosta: tässä tapauksessa kunnan ja kuntajohdon ydintoimijoiden roolin muutosta. Pääasetelma on teoreettisesti rakenteellisen ja institutionaalisen muutoksen välisessä suhteessa;

- § muuttuvatko instituutiot (esim. johtajien käsitykset kuntajohtamisen oikeista toimintatavoista) rakenteiden muuttumisen myötä ja
- § miten institutionaalinen teoria kykenee auttamaan roolimutoksen ymmärtämisessä ja käsitteellistämässä?

Tutkimuksessa vastataan seuraaviin kysymyksiin:

1. Onko kunnan rooli muuttunut, kun päätösvalta on siirtynyt yhteistoiminta-alueelle? Jos, miten?
2. Onko kuntajohdon rooli muuttunut, kun päätösvalta on siirtynyt yhteistoiminta-alueelle? Jos, miten?
  - 2.1 Ovatko kunnanjohtajan ja -hallituksen tehtävät muuttuneet?
  - 2.2 Vaatiiko uusi tilanne kuntajohdon ydintoimijoilta erilaisia ominaisuuksia/erilaisia osaamista/erilaisia johtamista?
3. Mitä mahdollinen muutos merkitsee kuntien ja kuntajohtamisen kannalta?

Eryteisesti kolmas tutkimuskysymys tuottaa tietoa käytännön tarpeita varten. Siihen vastaamalla pyritään luomaan kuvaa siitä, muodostaako kuntien erilaistuminen erilaisia vaateita kuntajohta-

miselle. Mikäli näin on, tutkimuksessa pyritään haastatteluaineiston avulla kuvaamaan, miten kunnat ja kuntajohdon ydintoimijat voisivat kehittää toimintaansa ja johtamistaan uuteen tilanteeseen sopivammaksi.

Tutkimuksen case-kohteina ovat Kainuu ja yksi tai useampi yhteistoiminta-alue. Aineisto kerätään haastattelemalla kunnanjohtajia ja kunnanhallituksen jäseniä.

Haasteen case-kohteiden valinnalle muodostaa ilmiön tuoreus; suurin osa kunta- ja palvelurakennemuutoslain tarkoittamista yhteistoiminta-alueista on käynnistynyt toimintansa vasta vuoden 2009 alussa, ja osa aloittaa vieläkin myöhemmin. Casien valintaa määrittää siis pitkälti se, että tutkittavissa kunnissa on jo kokemusta uudistuksen mukanaan tuomista vaikutuksista.

Kainuussa toteutetaan lakiin perustuvaa hallintokokeilua, jonka myötä sosiaali- ja terveystoimen tehtävät sekä toisen asteen koulutus ovat siirtyneet maakunta-kuntayhtymän järjestämisvastuulle vuoden 2005 alusta alkaen. Näin ollen Kainuussa on jo kokemuksia siitä, miten kunnan päätösvallan kaventuminen näkyy kunnan ja kuntajohdon roolissa. Kainuun osalta aineistonkeruu on aloitettu kevään 2009 aikana haastattelemalla muutamaa kuntajohdon ydintoimijaa.

Toinen todennäköinen case-alue on Päijät-Hämeen läntinen perusturvapiiri, jossa Hollola isäntäkuntana järjestää sosiaali- ja terveystoimen palvelut viiden kunnan (Asikkala, Hollola, Hämeenkoski, Kärkölä, Padasjoki) puolesta. Piiri on aloittanut toimintansa vuoden 2007 alussa, ja on siten Kainuun jälkeen toiseksi pisimmällä kokemuksella järjestämisvastuun siirrosta.

Lisähaasteen tutkimusaineiston keruulle luo se, että esim. suurimmassa osassa Kainuun kuntia kunnanjohtaja ja osa keskeisistä luottamushenkilöistä on vaihtunut kokeilun aikana. Tämä rajaa haastateltavien joukkoa.

Tutkimus on ainakin vielä alkuvaiheessa melko kehittämispainotteinen ja käytäntölähtöinen. Haasteena onkin tieteellisyyden ja kehittämistutkimuksen yhdistäminen.

Mikä on tutkimukseni tieteellinen kontribuutio?
Miten tutkimuksesta tulee tutkimus eikä selvitys?

Muiden odotukset:

Kuntien ja myös valtion suunnasta paineena voi olla "todisteiden löytäminen" omien ajatusten tueksi. Monilla toimijoilla on vahvat ennakkokäsitykset siitä, mitä kunnille ja niiden johtamiselle tapahtuu yhteistoiminta-alueiden muodostamisen myötä. Nämä odotukset täytyy pystyä sulkemaan ulkopuolelle aineistoa analysoitaessa.